

Kõne ja väitlus ainekava

Kursuse sisu ja eesmärk

“Kõne ja väitluse” kursus teenib mitut eesmärki:

1. õpilaste kommunikatiivsete oskuste arendamine (avalik esinemine ja kuulamine; erinevate suhtlusolukordade tundmine ja neis pädev tegutsemine);
2. kriitilise analüüsi ja loova mõtlemise arendamine;
3. korrektse kirjakeele valdamine;
4. tähtsate eetiliste väärtuste teadvustamine;
5. aktiivse ja dialoogivõimelise kodanikupositsiooni kujundamine;
6. teabeallikate kriitilise ja sihipärase kasutamise hindamise ja kasutamise oskus.

Kursusega soovitakse

- Muuta õpilane osalejaks ja kaasrääkijaks
- Tõsta omavastutust (ülsannete omavaheline jagamine, tulemi tutvustamine)
- Edendada suhtlemisoskust
- Arendada kriitilist mõtlemist
- Kujundada erinevate ideede suhtes sallivust
- Arendada avaliku esinemise ja teise kuulamise oskust.

	Tunni teemad	tegevused ja teemad	Õppekirjandus ja vahendid	Pädevused	Kodutöö	Hinda-mine
1	<p>Sissejuhatus</p> <p>Eneseanalüüsi test.</p> <p>Ootused avalikule esinemisele</p> <p>Kommunikatsiooni mudel</p> <p>Suhtlustõkked</p> <p>Kõne veenvuse tegurid</p> <p>Eetos-paatos-logos</p>	<p>Tutvumine</p> <p>suhtlussituatsiooni olemusega: mudeli tutvustus (nt teooria ja videod); harjutused (nt töövihik "Kõnekunst). Kõne veenvuse tegurite tutvustus; (näited töövihikust "Kõnekunst"). Abiks: "Avatult avalikust kõnest" (lk 33-46); praktilised nipid M. Kushner "Avalik esinemine" (lk 23-33)</p>	<p>PP</p> <p>Videoklipid</p> <p>suhtlussituatsioonidest (vt youtube. Mõned näited Lisa 1)-</p> <p>Kirjandus: K. Aava "Kõnekunst" (lk 11-27); "Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetaja raamat" (lk 49-53); töövihik "Kõnekunst" (lk 4-14).</p>	<p>...tunneb</p> <p>kommunikatsioonimudelit</p> <p>...eristab</p> <p>suhtlussituatsioone ning märkab nende iseärasus</p> <p>...on tutvunud kõne veenvuse teguritega</p> <p>...mõistab ja seostab tegureid erinevates suhtlussituatsioonides</p>		

2		<p>Retoorika ajalugu 1: Vana-Kreeka ja Vana-Rooma Retoorika põhimõisted</p>	<p>Tutvumine kõnekunsti tekkimisega ja selle rolliga antiikmaailmas. Teksti/videoanalüüsi harjutused: töövihik "Veenmiskunst" (3-4). Praktiline harjutus: lasta õpilastel ilma sõnagi ütlemata seista publiku ees ja tunnetada nende kohalolu.</p>	<p>Videoklipid: Kuulsad kõned (vt youtube. Mõned näited Lisa 1). Kirjandus: K. Aava "Veenmiskunst" (lk 9-24); 'Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetajaraamat" (lk 14-15); töövihik "Veenmiskunst" (lk 3-4); M. Prits "Olge sõna peremees" (lk 7-12).</p>	<p>...mõistab kõnekunsti tekkelugu ...on tutvunud retoorika klassikute kõnedega ...on võimaline võrdlema ja analüüsima erinevaid kõnesid (teksti/videot)</p>		
---	--	---	--	---	--	--	--

3	<p>Retoorika ajalugu 2: kõnekunst 20. sajandil (Churchill, Hitler, Martin L King)</p>	<p>Tutvumine kõnekunsti arengutega uus-ja uusimal ajal. Retoorika rolli selgitamine 20. sajandi poliitilisel maastikul. Teksti/videoanalüüsi harjutused: töövihik "Veenmiskunst" (5-7).</p>	<p>Videoklipid: Kuulsad kõned (vt youtube. Mõned näited Lisa 1). Kirjandus: K. Aava "Veenmiskunst" (lk 32-42); "Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetajaraamat" (lk 14-16); töövihik "Veenmiskunst" (lk 5-7). NB! töövestlusest vt video!</p>	<p>...mõistab kõnekunsti rolli 20. sajandil ...on tutvunud 20. sajandi suurimate kõnemeeste töödega ...on võimaline võrdlema ja analüüsima erinevaid kõnesid (teksti/videot)</p>		
---	---	---	---	--	--	--

4		<p>Kõne liigid eesmärgi järgi</p>	<p>Tutvumine kõnede liigituse ning erinevate eesmärkidega. Videokõnede näitamine ja analüüs: eritiübiliste kõnede näited (presidendi kõne, TV-pood, telefonikõne). Tekstianalüüsi harjutused: leida ja sõnastada kõne eesmärk ning tuvastada liik. Ettevalmistatava kõne teema valimine.</p>	<p>Videoklipid: eritiübilised kõned {vt youtube. Mõned näited Lisa 1). Kirjandus: K. Aava "Kõnekunst" (lk 47-53); "Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetajaraamat' (lk 56-59); töövihik "Kõnekunst" (lk 25-27).</p>	<p>...tunneb kõnede liigitust ...oskab määrata kõne liigi ja eesmärgi on valinud endale kõnelemiseks teema/kõne liigi</p>	<p>Õpilane valmistub kõne pidamiseks: uurib teemadevalda; sõnastab kõne liigi ja eesmärgi; sõnastab esimesed mõtted.</p>	
---	--	---------------------------------------	--	---	---	--	--

5	<p>Kõne struktuur ja kõne osad Esinemine Esinemishirm Esinemisstiil Kehakeel</p>	<p>Tutvumine kõne struktuuri ja osadega. Esinemisega seotud aspektide (hirm, stiil, kehakeel jms) käsitlemine, -ühikõne koostamine ja esitamine (nt auakõne sugulase juubelil või veenmiskõne mingi teema poolt).</p>	<p>Kirjandus: K. Aava 'Kõnekunst" (lk 53-79); 'Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetajaraamat" (lk 56- 59); töövihik "Kõnekunst" (lk 28- 35). "Arutleva hariduse õpik" (lk 29-31). Abiks: M. Kushner Avalik esinemine"; M. Hage Teksi-ja kõneõpetus"</p>	<p>...mõistab kõne struktuuri ja osi ...arvestab faktoritega nagu esinemishirm, kehakeel ne ...on pidanud klassi ees ettevalmistuseta lühikõne</p>	<p>Erinevate kõnede koostamine - olmekõne, veenmiskõne, informatiivne kõne Mõtleb oma kõne struktuuri peale.</p>	
---	--	---	--	--	---	--

6-7	<p>Kõne stiil ja kujundid:</p> <p>Keelekasutus</p> <p>Kõne-, lause- kõlakujundid</p>	<p>Tutvumine kõnekujundite võimalustega.</p> <p>Harjutused tekstiga/videoga.</p>	<p>Kirjandus: K. Aava "Kõnekunst" (lk 85-107); "Veenmiskunst. Kõnekunst. Õpetajaraamat" (lk 60-63); töövihik "Kõnekunst" (lk 32-46). H. Krips "Kõne koostamise õpik" (lk 42-52). Abiks: M. Kushner "Avalik esinemine"; M. Hage "Teksi-la kõneõpetus"</p>	<p>...on tutvunud erinevate kõnekujundite võimalustega</p> <p>...tunneb tekstist/kõnest ära kõnekujundeid ...analüüsib kõnekujundite mõju vastavalt kõne eesmärgile</p>	<p>Proovib oma kõne sisse põimida kõnekujundeid.</p>	
-----	--	--	--	---	--	--

8		<p>Argument. Argumendi skeem - eeldus, väide, tõestus, järeldus.</p>	<p>Argumenteeritud mõtlemise selgitus ja roll. Tutvumine argumendi struktuuri ja osadega. Argumendi koostamise harjutused: loo argument, tunne ära esitatud argumentide puudulikud elemendid, leia tekstist argumente. Kodutöö täiendamine.</p>	<p>Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 8-13; 36-40 harjutused). K. Aava "Kõnekunst" (lk 18-21).</p>	<p>...mõistab argumendi rolli ...tunneb argumendi mudelit/skeemi ...oskab koostada argumenti ...oskab tekstist leida argumente ja eristada nende osi</p>	<p>Kirjutab oma isiklikku kõnesse sisse argumente või proovib juba eelnevalt kirjutatud kõne tekstist neid leida.</p>	
---	--	---	---	--	--	---	--

9	Argument. Tõestuse liigid - analoogia, loogika, statistika.	Tutvumine erinevate tõestuse liikidega. Tõestuse liikide analüüs. Tõestuse rolli selgitamine argumendis. Tekstianalüüsi harjutused: leia ja määra tõestuse liik, hinda tõestuse mõju, usaldusväarsust. Kodutöö täiendamine.	Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 13-15; 40-42 harjutused). K. Aava "Kõnekunst" (lk 18-21). M. Kaldjärv õpik "Argumendi jõud".	...tunneb tõestuse liike ja nende erinevust ...leiab tekstist/kõnest erinevaid tõestuse liike ...kasutab oma argumentide koostamisel erinevaid tõestuse liike	Lisalugemine kodus: induktsioon, deduktsioon. Oma kõne argumentide täiendamine tõestusega.	Argu-ment
---	--	--	--	---	---	-----------

10	Demagoogia	<p>Tutvumine demagoogia mõistega, selle mõju a rolli selgitamine ühiskonnas ja kõnedes.</p> <p>Tekstianalüüsi harjutused: demagoogiavõtete leidmine tekstist, demagoogia võtte hindamine, mõju hindamine teksti/kõne eesmärkide suhtes.</p>	<p>Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 20-23). K. Aava</p> <p>"Kõnekunst" (lk 118-119); töövihik (lk 9-32). Abiks K. Aava Õpik "Veenmiskunst" (lk 44-99).</p>	<p>...on tutvunud demagoogia mõistega</p> <p>...mõistab demagoogia mõju ühiskonnas ja kõnekunstis</p> <p>... mõistab demagoogia ja argumentatsiooni erinevust ning märkab seda tekstianalüüsis</p>	<p>Oma kõne analüüs, kas seal sisaldub demagoogiat.</p> <p>Kõne täiendamine.</p>	
----	------------	---	---	--	--	--

11	Demagoogiavõtete ja kujundite leidmine	Tutvumine levinumate demagoogiavõtetega ja demagoogiavõtete liigitusega. Tekstianalüüsi harjutused: leia erinevaid demagoogiavõtteid, rühmita demagoogiavõtteid, demagoogia võtte hindamine, mõju hindamine teksti/kõne eesmärkide suhtes.	Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 20-23). K. Aava "Kõnekunst" (lk 118-119); töövihik (lk 9-32). Abiks K. Aava õpik "Veenmiskunst" (lk 44-99).	...eristab ning tunneb ära evinumaid demagoogiavõtteid ...suudab erinevaid demagoogiavõtteid iigitada suurematesse otegooriatessesse	Kodutööks: kõne viimistlemine. Aluseks võtta kõik eelnevalt õpitav -argument, kujundid, kõne stiil, keelekasutus jne. Olla valmis oma kõnet klaasi ees pidama.	Dema- googiavõtete analüüs tekstis
----	--	--	---	--	--	---------------------------------------

12		Kodutööde analüüs.	Ettevalmistatud kõnede esitlus (kõned u 3-5 min pikkused). Tagasiside kõnele.	Võimalusel videosse!	...on pidanud ettevalmistatud kõne ..on saanud tagasisidet enda ja klassikaaslaste kõnede kohta ..oskab kuulataja osutada Õpitut andmaks (aastastele tagasisidet	Täiendada oma kõnet vastavalt tagasisidele.	
13		Kodutööde analüüs.	Ettevalmistatud kõnede esitlus (kõned u 3-5 min pikkused). Tagasiside kõnele.		...on pidanud ettevalmistatud kõne ...on saanud tagasisidet enda ja klassikaaslaste kõnede kohta ...oskab kuulataja kasutada õpitut andmaks kaaslastele tagasisidet	Täiendada oma kõnet vastavalt tagasisidele.	kõne

14	Töö tõestusmaterjaliga - infootsing, allika analüüs, tsiteerimine, refereerimine, plagiaat, viitamine jne	Juhtumianalüüs - nt Bronstand'i juhtumi läbimängimine.	Bronstand'i ja Paluküla kaasus. NB! arvutiklass info otsimiseks. Eesti Väitlusseltsi õpik "Arutlev haridus" K.Aava õpik "Kõnekunst"	...on õppinud tarbima meedia tekste analüüsib meediat kriitiliselt ja oskab leida vajalikku informatsiooni ...kasutab leitud oma argumentatsioonis ...eristab fakti ja arvamust	Paluküla talispordikeskus (tõestuse otsimine konkreetsel juhtumile)	
----	--	--	--	--	---	--

15		Rollikõnede analüüs	<p>Rollidepõhine kõnede esitlemine</p> <p>Tagasiside kõnedele.</p> <p>Võimalikud harjutused: lühikõned asetatuna kindlasse situatsiooni (nt lennuki kapten teatamas hädamaandumisest, treener motiveerimas võistkonda jne); simulatsioon ja/või rollimäng (igapäevase konflikti läbimäng, nt purunenud toote tagastamine poodi).</p>	<p>Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (harjutused lk 42-50).</p>	<p>...mõistab rollimängu erisusi ja oskab seda võrrelda muude kõnedega</p> <p>...on harjutanud rollikõnet ja erinevaid emotsioone</p> <p>...oskab kuulataja kasutada õpitud andmaks kaaslastele tagasisidet</p>		
----	--	---------------------	--	---	---	--	--

16	<p>Infokõne.</p> <p>Kuidas viia läbi esitlust?</p> <p>Kuidas koostada head slaidiesitlust printsiibid, mitte detailideni).</p>	<p>Tutvumine infokõne ja selle erisustega.</p> <p>Tutvumine slaidiesitluste ja muude näitlikustamisvahenditega. Tutvumine slaidiesitluste läbiviimise Dõhimõtetega.</p>	<p>Videoklipid: Youtube (Al Gore'i slaidiesitlust filmist "An Inconvenient Truth").</p> <p>Kirjandus: K. Aava "Kõnekunst" (lk 52-53). Slaidiesitluste kohta: Näide (eesti keel): http://www.koolielu.edu.ee/hi</p>	<p>...mõistab infokõne erisusi</p> <p>...tunneb slaidiesitluste põhimõtteid</p> <p>...analüüsib ja võrdleb slaidiesitlusti õpitu kontekstis</p>	<p>Infokõne koostamine koos slaidi-esitlustega.</p>	<p>Info-kõne</p>
----	--	---	--	---	---	------------------

17	Kodutööde (infokõne koos slaidiesitlusega) analüüs.	Ettevalmistatud infokõnede esitlus koos näitlikustamisvahendit ega (slaidiesitlus). Tagasiside kõnedele ja slaidiesitlustele.		...on pidanud ettevalmistatud infokõne ...on ettevalmistanud infokõnet toetava slaidiesitluse ...on saanud tagasisidet enda ja klassikaaslaste kõnede kohta ...oskab kuulataja osutada Õpitut andmaks kaaslastele tagasisidet	Täiendada oma kõnet vastavalt tagasisidele.	
----	--	--	--	---	---	--

18	Kodutööde (infokõne koos slaidiesitlusega) analüüs.	Ettevalmistatud infokõnede esitlus koos näitlikustamisvahenditega (slaidiesitlus). Tagasiside kõnede ja slaidiesitlustele.			
19 - 20	Väitlusliikumine Väitluse formaadid K. Popperi väitlusformaat - kõneleja rollid Väitluse eetika Isikliku arvamuse esitamine	Tutvumine väitlusliikumise eesmärkide ja väitlusformaatidega (detailsemalt K. Popperi formaat). Väitluse eetika selgitamine. Väitluse vaatamine ja analüüs. Kõnelejate rollide ja tegevuse analüüs väitluses.	Videoklipid: Eesti Väitlusseltsi koduleht (www.debate.ee). Kirjandus: Eesti Väitlusseltsi koduleht (www.debate.ee). Õpik "Arutlev haridus" (lk 58-59; 71-88). K. Aava "Kõnekunst" (lk 121-130).		

21		<p>Argumendi ümberlükkamine ja taastugevdamine</p>	<p>Ümberlükkamise põhimõtete tutvustamine tüüpargumentide kaudu. Argumendi koostamisja ümberlükkamis harjutus (nt väitluspoks). Väitluseks valmistumine - etteantud teemal argumentide koostamine.</p>	<p>Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 16-19; harjutused 36- 39). K.Aava töövihik "Kõnekunst (lk 56- 60).</p>		
22		<p>Väärtuskaasus Definitsioon. Kaasust läbiv loogika Struktuur Võistkonna struktuur</p>	<p>Tutvumine kaasuse koostamise põhimõtete ja mõistetega. Jaatava kaasuse koostamine etteantud teemal (grupitööna üksikute argumentide <i>brainstorm</i>, koostamine, argumentide põimimine, kõige olulisema väärtuse sõnastamine).</p>	<p>Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 60-62). K.Aava õpik "Kõnekunst (lk 130- 132).</p>		

23 - 24	Praktiline väitlus (kestab umbes 1t 20 min)	Väideldakse eelmises 2 tunnis käsitletud teemal. Väitluse analüüs ja tagasiside.			
25	Küsimuste koostamine küsitlemine Sokraatiline meetod Küsimuste liigid Küsimustele vastamine (enda kaitsmine)	Tutvumine riskküsitluse erinevate võimalustega: erinevate küsimuste liikidega, küsitlemise meetoditega. Praktiline harjutus: küsitluse koostamine eelnevalt ettevalmistatud kaasuse põhjal; sokraatilise meetodi harjutamine; argumendi koostamine, selle ründamine riskküsitluse vormis.			Küsimuste esitamine ja neile vastamine
26	Kuulamine ja märkmete tegemine. Meeskonnatöö	Harjutused: 3-etapiline intervjuu, väitluslehe täitmine ühe kõne põhjal (võimalused - kiire kõneleja, keeruline teema).	Kirjandus: Õpik "Arutlev haridus" (lk 60-62). K.Aava õpik "Kõnekunst (lk 130-132).	...on tutvunud märkmete tegemise põhimõtetega ... mõistab meeskonnatöö rolli väitluses	
27 - 28	Kohtunikutöö. Väitluse analüüsimine	Kohtunikutöö põhimõtted	Videoklipp Eesti Väitlusseltsi		Väitlusteema ettevalmistamine

		ja hindamine. Tagasiside		kodulehel.		
29 - 30		Praktiline väitlus	Väitlus kodus ettevalmistatud teemal. Kohtunikuks õpilased.			
31 - 32		Praktiline väitlus	Väitlus kodus ettevalmistatud teemal. Kohtunikuks õpilased, kes eelmisel tunnel väitlesid			
33 - 34		Praktiline väitlus				...tunneb plaaniga
35		Õpilase hinnang oma arengule, kursusele ja õpetajale	Tagasiside ja eneseanalüüs		...on analüüsinud enda arengut kursuse vältel ...on andnud konstruktiivset tagasidet kursuse ja õpetaja kohta	